

Кобякова І. К.

Сумський державний університет

Несторенко Д. В.

Сумський державний університет

СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ БРЕКСИТ-ДИСКУРСУ

У статті розглядаються стилістичні особливості Брексит-дискурсу на матеріалах газети «Вашингтон пост». Автори подають визначення Брексит-дискурсу як зв'язного тексту, узятого в аспекті події виходу Великої Британії з Євросоюзу, у сукупності з екстралінгвістичними (прагматичними, соціокультурними, психологічними) чинниками. Зазначений дискурс розглядається як кризовий медіаполітичний дискурс, який висвітлює політичні обставини, що супроводжують процеси Брекситу, та омовлює кризу в житті британського суспільства. Описані ознаки медіаполітичного дискурсу. Виявлено стилістичні маркери, що привертають увагу адресата до проблеми, переконують його в правильності поглядів автора, формують ставлення до події. Дослідження охоплює переважно лексико-семантичні та експресивні засоби та стилістичні прийоми: епітети, метафори, порівняння, метонімію, антитезу, градацію тощо, виокремлені з дискурсивних фрагментів. Предметом окремого аналізу в статті є використання іронії у медіаполітичному дискурсі задля привернення уваги аудиторії, зниження напруженості, демонстрації впевненості, нав'язування своєї думки, її популяризації, перетягування читачів на свій бік. У медійних текстах англomовного дискурсу ідентифіковано одиниці, що свідчать про асоціативний зв'язок Брекситу у свідомості людини зі страхом, невпевненістю, драмою, збитками, крахом, болем, безладом, катастрофою, поляризацією суспільства. Продемонстровано, що експресивне забарвлення одиниць є засобом номінації стану безладу, протистояння, посилення емоційної напруженості в ситуації навколо Брексит-процесів у європейському та світовому суспільстві. У результаті засвідчено переважання суб'єктивно-оцінної образності й негативних конотацій у стилістично маркованих одиницях, що передають американські погляди («Вашингтон пост») на вихід Великої Британії з Європейського Союзу.

Ключові слова: Брексит, медіаполітичний дискурс, стилістичний прийом, експресивний засіб, дискурсивний фрагмент, криза.

Постановка проблеми. Протягом останніх років увагу світової та європейської громадськості привертає питання про вихід Великої Британії з Європейського Союзу, відоме під назвою Брексит (Brexit). У засобах масової інформації, науковій періодиці подаються різноманітні сценарії фінансово-економічних, торговельних, політичних, правових і навіть наукових наслідків для Британії, Європи та всієї земної кулі [4; 13].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розгляду смислової структури концепту БРЕКСИТ праці зарубіжних (І. І. Каштанова, О. А. Бірюкова, О. О. Давидова [5], П. І. Сергієнко [9]) та вітчизняних дослідників (О. В. Попова [7]), які зосереджували студії на медіаполітичному дискурсі Великої Британії. Проте поза увагою лінгвістів залишився дискурс, що поширюється в медіапросторі інших англomовних країн, зокрема, Сполучених Штатів Америки.

Постановка завдання. Зважаючи на посилення уваги до дослідження форми, завдань та змісту дискурсів, що вживаються в ситуаціях, пов'язаних із рефлексією суспільно-політичних подій, та переорієнтацію сучасних мовознавчих студій на дискурсивний аналіз (Ф. С. Бацевич [1], І. С. Шевченко, О. І. Морозова [11], А. П. Мартинюк [6]), метою даної статті є з'ясування ролі стилістичних прийомів та експресивних засобів Brexit-дискурсу.

Виклад основного матеріалу. Основне інформативне джерело суспільно-політичної діяльності – це тексти медіаполітичного дискурсу [8, с. 159]. Медіаполітичний дискурс – дискурс, представлений газетними повідомленнями. Вони пов'язані за змістом з політичною проблематикою, об'єднані комунікативно-функціональними та прагматичними відношеннями, дають оцінку актуальним економічним подіям та соціально

значущим явищем з метою формування думки масового адресата.

Особливість політичного дискурсу (як і економічного) полягає в тому, що тексти ЗМІ одночасно є результатом і метою його функціонування [10, с. 181]. Орієнтованість на адресата, пошук доступу до його уваги та свідомості, прагнення змінити його політичні переконання – головні риси матеріалів, опублікованих ЗМІ [3, с. 7].

Брексит-дискурс визначаємо як текст, занурений у суспільно-політичну ситуацію, характерними ознаками якої є комунікативні наміри адресантів (авторів медіатекстів) вплинути на сприйняття і розуміння події реципієнтами, негативно-критична тональність викладу, наявність певних моделей вербалізації понять.

Об'єктом Брексит-дискурсу як медіаполітичного дискурсу в досліджуваних матеріалах є криза в суспільно-політичному житті Великої Британії, тому він виступає прикладом кризового дискурсу. Його основна мета – вплинути на адресата за допомогою мовлення: не лише привернути його увагу до проблеми, а й переконати в правильності поглядів автора, сформувані ставлення до певної події. Досягнення мети здійснюється різними засобами, значне місце серед яких посідають стилістичні ресурси мови та мовлення.

У наступному дискурсивному фрагменті через порівняння *looking like a banana republic* автор робить акцент на нерозсудливості рішення Великої Британії про вихід, що може призвести до фінансової та політичної нестабільності. Це стає ще очевиднішим на фоні протиставлення, вербалізованого позитивно маркованими словами *its prudence, propriety and punctuality* та іронічним *self-imposed deadline*. Пор.: *Britain, famous for its prudence, propriety and punctuality, is suddenly looking like a banana republic as it makes reckless decisions, misrepresents reality and now wants to change its own self-imposed deadline* [26].

Використання гумору, іронії та сарказму у медіаполітичному дискурсі є способом привернути увагу аудиторії, розслабити її, знизити напруженість, продемонструвати впевненість у правильності своїх поглядів, нав'язати свою думку, зробивши її популярною, перетягнути читачів на свій бік. Як діючі засоби прагматичного впливу на адресата вони спрямовані проти партій (1), особистостей (2), рішень (3). Наприклад: (1) *The latest outburst of (metaphorical) fisticuffs came on Thursday when a caucus of May's pro-Brexit Conservative backbenchers announced a bid to oust her from the party's leadership* [18].

(2) *May, who tepidly opposed Brexit before the referendum, has found it nearly impossible to navigate around both the demands of Brexit cheerleaders and the vastly superior negotiating position of the E.U.* [23].

(3) *Coupled with a sense that their country — much like themselves — has been disrespected and buffeted by ominous forces, the temptation is to indulge in conspiracy theories, blame outsiders and resort to political nihilism. Soon leaders don't lead, hucksters emerge to play on fear and instantaneous social media intensifies public mood swings and propagates all sorts of myths.* (Foreigners are stealing our jobs! Free trade is bad!) [22]. У дискурсивному фрагменті висміюється рішення більшої частини старшого покоління Великої Британії, прийняте ними на референдумі 2016 року, вийти з ЄС.

Завдяки іронії адресант може приховати глузування та насмішку за похвалою, розвеселити, підкреслити всю трагічність певної ситуації чи її серйозність і важливість. Сарказм являє собою в'їдливу, дошкульну насмішку для того, щоб зачепити почуття людини, покритикувати щось в гумористичному ключі [12]. Пор.: *Now the government has published a draft exit treaty. It is as long as a Dickens novel and far more confusing* [19].

Необдуманість рішень уряду Великої Британії, його некомпетентність підкреслюються й епітетами, наприклад: *British policy toward the E.U. would be schizophrenic, even destructive* [17].

Учасники Брекситу на рівні урядів мають метонімічні номінації, як-от: *Slowly and painfully, Ms. May is attempting to structure a compromise that would retain Britain's place in the interdependent global economy of the 21st century and its place of influence in international affairs while returning some authorities from Brussels to London* [24].

ЗМІ вербалізують довготривалі процеси Брекситу метафорою *Brexit saga*, що підкреслює затяжний характер політичної кризи, суперечності в королівстві. Наприклад: *They want the whole Brexit saga to end* [17].

У медійному дискурсі «Вашингтон пост» вживається антономазія. Так, британські євроскептики вважають ЄС невпинною силою, що змітає все на своєму шляху, позначаючи його антономас-тичним *juggernaut* (Джаггернаут – суперрозбійник, персонаж коміксів компанії Marvel Comics). Пор.: *To me, the best evidence of this is that Britain's Euroskeptics generally want to leave the E.U. because they see it as a statist juggernaut. In virtually every other member country, Euroskeptics dislike the E.U. because they see it as a free-market juggernaut* [26].

У Брексит-дискурсі зустрічаємо приклади антитези, яка ґрунтується на гострому протиставленні понять, пов'язаних між собою загальним змістом. У наступному фрагменті присутнє явище конвергенції: антитеза поєднана з іронією. Ідеться про Брексит у контексті подій в Україні, для якої вступ до Євросоюзу – це один із пріоритетів. Пор.: *Those who amassed on the Maidan in fall 2013 were demanding the very thing that British voters rejected – closer ties to the European Union. The ideas of these pro-European voices inside Ukraine now will face increasing scrutiny from E.U. skeptics, who will ask why Ukraine should seek to join a club that others are leaving. This same debate will play out in other countries contemplating E.U. membership* [20].

Завдяки перифразі явища, предмети, особи називаються шляхом опису їхніх характерних рис, як от у прикладі: *Meanwhile, the mother of Parliaments has gone mad, the governing Conservative Party shows contempt for business, and its Labour rival has been taken over by lovers of Karl Marx* [16]. Автор саркастично називає парламент Великої Британії, який завжди вважався взірцевим, перифрастичним зворотом *the mother of Parliaments*, який «з'їхав з глузду» (*has gone mad*) через неузгодженість, а іноді неправомочність його дій. Перифраз *lovers of Karl Marx* називає прибічників Джеремі Корбіна, лідера лейбористської партії, відомого лівими поглядами, який не погоджується з угодами Терези Мей та Бориса Джонсона і вважає необхідністю дати можливість британцям висловити свою позицію щодо виходу з ЄС шляхом голосування. Особливість сарказму полягає в тому, що він має експліцитний характер.

Сам вихід Великої Британії з ЄС вербалізується метафоричними лексемами *divorce*, *crash out of the E.U.* та нейтральною *withdrawal*. Наприклад: *BRITAIN IS in an uproar over Prime Minister Theresa May's proposed agreement with the European Union, which would enable her country to make the least disruptive Brexit divorce from Brussels* [25]. Метафора є найпоширенішим експресивним засобом, що образно віддзеркалює реальність.

«Розлучення» описується не лише традиційними одиницями «*hard*» та «*soft*», а й стилістично маркованим «*scrambled*», пор.: *Brits don't know*

whether their split from the European Union will be "hard," "soft" or "scrambled," or even what their leaders are asking for in the divorce [21].

У медійних текстах англomовного дискурсу ідентифіковано одиниці, що свідчать про асоціативний зв'язок Брекситу у свідомості людини зі страхом, невпевненістю, драмою, збитками, крахом, болем, безладом, катастрофою, поляризацією.

Оскільки дослідження фокусується на образі Брекситу, що сформувався в американському ЗМІ, та складові дискурсивного контексту мають відношення до мовців [2, с. 73], в аналізованому дискурсі прогнозується вплив політичної події на американське суспільство, зокрема, на його президента Дональда Трампа. Пор.: *But which is the more noxious: Brexit or President Trump?* [16].

Однак, негативний вплив Брекситу на світову ситуацію простежується не завжди. Поширена метафора в наступному прикладі свідчить про прагнення і можливість для Франції посісти вагоме місце в структурі ЄС після виходу з нього Великої Британії. Пор.: *And French officials are licking their lips. Or, to use their own preferred, Cameron-inspired metaphor: They are rolling out the "blue-white-red carpet"* [21].

Стан безладу, протистояння посилення емоційної напруженості ситуації, що вирує навколо Брексит-процесів у суспільстві, вербалізуються прийомом висхідної градації, наприклад: *The Brexit debates in London are full of confrontation, confusion and collapse* [15].

Висновки і пропозиції. У Брексит-дискурсі вплив на адресата досягається шляхом використання різноманітних експресивних засобів та стилістичних прийомів: епітетів, метафор, порівнянь, метонімії, антитези, градації, іронії тощо. Їхня образність є переважно оцінною, зважаючи на взаємну зрівноваженість логізації викладу з емоційно-експресивним забарвленням у публіцистичному стилі. Переважання негативних конотацій передає настрої американського суспільства, що стосуються питань долі Великобританії та Європейського Союзу. Перспективи подальших досліджень вбачаємо в аналізі ефективності маніпулятивних стратегій та тактик, що застосовуються в Брексит-дискурсі.

Список літератури:

1. Бацевич Ф.С. Нариси з лінгвістичної прагматики: монографія. Львів: ПАІС, 2010. 336 с.
2. Безугла Л.Р. Вербалізація імпліцитних смислів у німецькомовному діалогічному дискурсі: монографія. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2007. 332 с.
3. Бондаренко А.С., Попова О.В. Дискурс ЗМІ Великобританії як коригуюча стратегія нівелювання євроінтеграційних. *Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства*: матеріали V Всеу-

країнської наук. конф. студ., аспір., викл. та співробітників (Суми, 20-21 квітня 2017 р.). Суми: СумДУ, 2017. С. 7-8.

4. Бондарчук В.В. Brexit: наслідки для торговельних відносин між ЄС та Великою Британією. *Актуальні проблеми економіки*. 2017. № 3. С. 19-25.

5. Каштанова И.И., Бирюкова О.А., Давыдова Е.А. Концепт Brexit в современном англоязычном медиадискурсе. *Филологические науки. Вопросы теории и практики*. 2018. № 10(88). Ч. 2. С. 295-299. DOI:10.30853/filnauki.2018-10-2.16.

6. Мартинюк А.П. Гендер як конструктор дискурсу. *Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен: монографія / за ред. І.С. Шевченко*. Харків : Константа, 2005. С. 295-318.

7. Попова О.В., Бондаренко А.С. Впливова функція дискурсу ЗМІ Великої Британії в процесі BREXIT. *Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Серія «Філологічна»*. 2017. Вип. 64. Ч. 2. С. 40-47.

8. Прокопенко А.В., Рева Н.С. Актуалізація адресатності у тексті політінтерв'ю. *Сучасні дослідження з іноземної філології*. 2015. Вип. 13. Ужгород: ПП «Аутодор-Шарк». С. 159-169.

9. Сергиенко П.И. Репрезентативные особенности концептуализированной области Brexit на материале политических неологизмов. *Вестник Московского университета. Сер. 19. Лингвистика и межкультурная коммуникация*. 2017. № 1. С. 168-177. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/reprezentativnye-osobennosti-kontseptualizirovannoy-oblasti-brexit-na-materiale-politicheskikh-neologizmov> (дата звернення: 5.10.2019).

10. Стець І. В. Про співвідношення понять «дискурс засобів масової інформації» та «економічний дискурс» в сучасній лінгвістиці. *Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах*. 2011. Вип. 23. С. 177-192.

11. Шевченко І.С., Морозова О. І. Дискурс як мисленнєво-комунікативна діяльність. *Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен*. Харків: Константа, 2005. С. 21-28.

12. Cambridge Dictionary. Cambridge: Cambridge University Press, 2013. URL : <https://dictionary.cambridge.org/> (дата звернення: 19.11.2019).

13. Chovancova V., Slobodnik P. The impact of Brexit on country risk of Great Britain in investing at stock market. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2018. № 2. С. 23-30. – DOI: 10.21272/mmi.2018.2-02.

14. Applebaum A. Theresa May's Brexit deal gives everyone something to hate. *The Washington Post*. 2018. November 15. – URL: https://www.washingtonpost.com/news/global-opinions/wp/2018/11/15/theresa-mays-brexit-deal-gives-everyone-something-to-hate/?utm_term=.b5c7d0f60c43 (дата звернення: 19.03.2019).

15. Bildt C. A second referendum could help avoid Brexit meltdown. *The Washington Post*. 2018. December 19. URL: https://www.washingtonpost.com/opinions/2018/12/19/second-referendum-could-help-avoid-brexit-meltdown/?utm_term=.9f7fdcb6539 (дата звернення: 19.03.2019).

16. Birrell I. Trump is terrible, but the sabotage of Brexit will outlast him // *The Washington Post*. 2019. February 18. URL: https://www.washingtonpost.com/opinions/trump-is-terrible-but-the-sabotage-of-brexit-will-outlast-him/2019/02/18/51ef7fb0-3082-11e9-8ad3-9a5b113ecd3c_story.html?utm_term=.913f4d36d084 (дата звернення: 25.03.2019).

17. Dempsey J. Europe needs to show Britain the door. *The Washington Post*. 2019. January 30. URL: https://www.washingtonpost.com/opinions/2019/01/30/europe-needs-show-britain-door/?utm_term=.ab799f40185d. (дата звернення: 19.03.2019).

18. Letts Q. The political inertness of Brexit, the deal no one seems to like // *The Washington Post*. 2018. November 16. URL: https://www.washingtonpost.com/opinions/the-political-inertness-of-brexit-the-deal-no-one-seems-to-like/2018/11/16/37f2e9c6-e9ec-11e8-bbdb-72fdbf9d4fed_story.html?utm_term=.bbddd95c4b63 (дата звернення: 25.03.2019).

19. Mallaby S. Britain has reached a new worst-case scenario on Brexit. *The Washington Post*. 2018. November 15. URL: https://www.washingtonpost.com/opinions/global-opinions/britain-has-reached-a-new-worst-case-scenario-on-brexit/2018/11/15/634d0aa6-e8f8-11e8-b8dc-66cca409c180_story.html?utm_term=.1ca47a5366f2 (дата звернення: 19.03.2019).

20. McFaul M. How Brexit is a win for Putin. *The Washington Post*. 2016. June 25. URL: https://www.washingtonpost.com/opinions/global-opinions/how-brexit-is-a-win-for-putin/2016/06/25/800e4d3c-3b06-11e6-8f7c-d4c723a2becb_story.html?utm_term=.9cbb76ec5b5c (дата звернення: 19.03.2019).

21. Rampell C. How France could win the post-Brexit beauty contest. *The Washington Post*. 2017. June 22. URL: https://www.washingtonpost.com/opinions/how-france-could-win-the-post-brexit-beauty-contest/2017/06/22/69ea482e-5777-11e7-ba90-f5875b7d1876_story.html?utm_term=.b60b64b3832b (дата звернення: 25.03.2019).

22. Rubin J. Brexit: Same phenomenon, different country. *The Washington Post*. 2016. June 24. URL: <https://www.washingtonpost.com/blogs/right-turn/wp/2016/06/24/brexit-same-phenomenon-different-country/> (дата звернення: 25.03.2019).

23. Tharoor I. It's crunch time for Brexit. *The Washington Post*. 2018. November 15. URL: https://www.washingtonpost.com/world/2018/11/15/its-crunch-time-brexit/?utm_term=.b38cee566a0a (дата звернення: 19.03.2019).

24. The Post's View: America should support Theresa May's 'soft' Brexit / Editorial Board. *The Washington Post*. 2018. July 10. URL: https://www.washingtonpost.com/opinions/global-opinions/america-should-support-theresa-mays-soft-brexit/2018/07/10/e2d399fc-8458-11e8-8553-a3ce89036c78_story.html?utm_term=.13f55039ecdd (дата звернення: 19.03.2019).

25. The unfolding Brexit drama is not Britain's finest hour / Editorial Board. *The Washington Post*. 2018. November 15. URL: https://www.washingtonpost.com/opinions/the-unfolding-brexit-drama-shows-how-dishonest-the-brexiteer-promises-had-been/2018/11/15/0a27d592-e8ed-11e8-a939-9469f1166f9d_story.html?utm_term=.61e58a5d5f77 (дата звернення: 25.03.2019).

26. Zakaria F. Brexit will mark the end of Britain's role as a great power. *The Washington Post*. 2019. March 14. URL: https://www.washingtonpost.com/opinions/global-opinions/brexit-will-mark-the-end-of-britains-role-as-a-great-power/2019/03/14/5df139fa-468c-11e9-8aab-95b8d80a1e4f_story.html?tid=pm_pop&noredirect=on (дата звернення: 19.03.2019).

Kobyakova I. K., Nestorenko D. V. STYLISTIC PECULIARITIES OF BREXIT-DISOURSE

The article deals with the stylistic peculiarities of the Brexit discourse on the materials of the newspaper "The Washington Post". The authors give the definition of the Brexit discourse as a coherent text viewed with regard to the event of Britain's exit from the European Union together with the extralinguistic (pragmatic, sociocultural, psychological) factors. This discourse is considered the crisis mediapolitical discourse which throws light on the political circumstances that accompany Brexit and verbalizes the crisis in the life of the British society. The features of the mediapolitical discourse are described. The stylistic markers that attract the addressee's attention to the problem, convince him / her in the correctness of the author's views and form the attitude to the event are revealed. The research comprises mainly lexico-semantic expressive means and stylistic devices: epithets, metaphors, similes, metonymy, antithesis, gradation and so on identified in the discourse fragments. The specific topic of the analysis in the article is the use of irony in the mediapolitical discourse to attract the attention of the audience, to relax tension, to display confidence, to impose the opinion, to make it popular, to make the readers share it. In the English discourse media texts the units are distinguished that prove the associative relation of Brexit in person's mind to anger, uncertainty, drama, damage, crackup, pain, turmoil, disaster, polarization in society. It is shown that expressively coloured units are a means to nominate disorder, confrontation, growing emotional tension in situation concerning Brexit processes in the European and world community. As a result, it is concluded that subjective-evaluative imagery and negative connotations prevail in the stylistically marked units that express the American opinions ("The Washington Post") on Britain's exit from the European Union.

Key words: Brexit, mediapolitical discourse, stylistic device, expressive means, discourse fragment, crisis.